

ЛЕГАЛІЗАЦІЯ ДОХОДІВ, ОТРИМАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ ЗА ДОПОМОГОЮ КРИПТОВАЛЮТИ¹

LEGALIZATION OF ILLEGALLY INCOME WITH THE CRYPT CURRENCY

Бондаренко О.С., к.ю.н.,
старший викладач кафедри кримінально-правових дисциплін та судочинства
Сумський державний університет

Кисельов Д.О., студент II курсу
Навчально-науковий інститут права
Сумського державного університету

Стаття присвячена висвітленню однієї з актуальних проблем кримінального права – легалізації доходів, отриманих незаконним шляхом за допомогою криптовалюти. Правопорушення з залученням криптовалюти на цей час є одними з найпоширеніших, але через особливості функціонування криптовалюти розкриття їх майже неможливе. В статті описуються особливості функціонування криптовалюти, види криптовалют та основні течії використання криптовалюти у злочинних схемах легалізації коштів. Також в роботі описано легальні способи використання криптовалюти для заробітку з подальшим декларуванням доходів громадян. Використання криптовалют у платіжних системах світових країн є актуальним питанням, у дослідженні наведено список країн, які використовують криптовалюту, та країн, які заборонили їх використання у своїй фінансовій системі. Серед методів дослідження як основний було обрано аналіз літературних джерел. Враховуючи новизну проблеми, методи боротьби з злочинами такого характеру майже відсутні.

Однак слід розуміти, що рано чи пізно методи боротьби з таким родом злочинів будуть знайдені та правосуддя наступить. Для інтернет-злочинності зберігати анонімність задля своєї безпеки від правоохоронців стало набагато легше з приходом у світ криптовалюти. Першою такою віртуальною валютою став BITCOIN(BTC). Поява BITCOIN у 2009 році не була відома широкому загалу. Його появу приписують Сатосі Накамото, досі невідомо чи це одна людина чи група розробників. З популяризацією криптовалют додалося користувачів, але інноваційна технологія blockchain робила всі операції повністю анонімними, тому злочинність почала активно використовувати цю особливість криптовалют. З масовим майнінгом валюта дещо просіла в ціні, але після спаду вона знову піднялася. Дотепер BITCOIN – це найстабільніша та найдорожча криптовалюта. Слід зазначити, що, окрім біткоїна, є маса інших криптовалют, як-от: Ethereum, Litecoin, Namecoin, Ripple, Quark, Peercoin, NXT.

Ключові слова: легалізація коштів, криптовалюта, класифікація криптовалют, bitcoin, blockchain, методи легалізації коштів через криптовалюту, інтернет-шахрайство, майнінг криптовалют, конвертація криптовалют.

This article is described to the coverage of one of the current problems of criminal law – the legalization of proceeds illegally through crypto currencies. Offenses involving crypto currencies are currently one of the most common, but due to the peculiarities of the functioning of crypto currencies, their disclosure is almost impossible. This article describes the features of the crypto currencies, types of crypto currencies and the main trends in the use of crypto currencies in criminal money laundering schemes. The paper also describes the legal ways to use crypto currencies for earnings with the subsequent development of citizens' incomes. The use of crypto currencies in the payment systems of world countries is a topical issue, the study provides a list of countries that both use crypto currencies and have banned their use in their financial system. Among the research methods, the analysis of literature sources was chosen as the main one. Given the novelty of the problem, methods of combating crimes of this nature are almost non-existent.

But it should be understood that sooner or later methods of combating this type of crime will be found and justice will come. It has become much easier for cybercrime to keep anonymity safe for law enforcement from the advent of crypto currency. The first such virtual currency was BITCOIN (BTC). The emergence of BITCOIN in 2009 was not known to the general public. Its appearance is attributed to Satoshi Nakamoto, it is still unknown whether it is one person or a group of developers. With the popularization of crypto currencies, more users have been added, but the innovative blockchain technology has made all transactions completely anonymous, so crime has begun to actively use this feature of crypto currencies. With mass mining, the currency fell slightly in price but, after the recession, it rose again. So far, BITCOIN is the most stable and most expensive crypto currencies. It should be noted that in addition to bitcoin, there are many other crypto currencies such as: Ethereum, Litecoin, Namecoin, Ripple, Quark, Peercoin, NXT.

Key words: legalization of losses, crypto currencies, classification of cryptocurrencies, bitcoin, blockchain, methods of ease with the help of crypto currencies, online storage, mining of crypto currencies, conversion of cryptocurrencies.

Суспільство поступово адаптується до карантинних умов, спричинених епідемією COVID-19. Більше людей стали працювати дистанційно. Злочинність не відстає від сучасних тенденцій інтернет-заробітку та перейшла на інтернет-шахрайство.

Будь-який зловмисник розуміє, що рано чи пізно правосуддя може наступити, тому в своїх злочинах намагається зберігати максимальну анонімність. Щодо інтернет-злочинності, то ця сфера значно активізувалась це у світ криптовалюти. Першою такою віртуальною валютою став BITCOIN(BTC). Поява BITCOIN в 2009 році не була відома широкому загалу, але інноваційна технологія blockchain робила всі операції повністю анонімними, тому злочинність почала активно використовувати цю валюту.

З масовим майнінгом валюта дещо просіла в ціні, але після спаду вона знову піднялася. Дотепер BITCOIN – це найстабільніша та найдорожча криптовалюта. Слід зазначити, що окрім біткоїна, є маса інших криптовалют, як-от: Ethereum, Litecoin, Namecoin, Ripple, Quark, Peercoin, NXT.

Згідно з доповіддю Європейського центрального банку “Virtualcurrencyschemes – a further analysis” віртуальна валюта визначається як цифрове відображення цінності, що не випускається центральним банком, кредитною установою або установою електронних грошей, яка у деяких випадках може використовуватися як альтернатива грошам [1, с. 25].

Слід зазначити, що вищезгадуваний біткоїн поступово витісняє всі інші криптовалюти та обслуговується самими його клієнтами. Через це біткоїн не потребує ні брокерів, ні агентів, нікого іншого, окрім клієнтів, цим він забезпечує собі стабільність, а клієнтам анонімність.

Національний банк України дає роз'яснення щодо використання криптовалюти в Україні: визначає валюту /

¹ Робота виконана в рамках проєкту № 0120U100474 «Розробка методики взаємодії правоохоронних органів України щодо протидії легалізації злочинних доходів» 0120U100474

криптовалюти як грошовий сурогат, що не має реальної вартості та не може бути використаний фізичними чи юридичними особами, оскільки це прямо суперечить нормам законодавства України [2].

Пов'язано це з тим, що система блокчейн забезпечує користувачам анонімність та унеможливує ідентифікацію як відправника коштів, так і отримувача, оскільки система не використовує персональні дані для операцій, а генерує їх сама. Це полегшує реалізацію правопорушень та злочинів, таких як торгівля забороненими речовинами, зброєю, людьми. Також ця система полегшує легалізацію доходів, отриманих незаконним шляхом.

Виходячи з дослідження криптовалюти та її особливостей, а саме такої крипто валюти, як BITCOIN, можна зазначити, що вона стала ідеальною валютою для легалізації доходів, здобутих незаконним шляхом. Серед особливостей можна виділити такі:

1. Анонімність клієнта, система не запитує персональні дані її клієнта.

2. Можливість створення необмеженої кількості рахунків, оскільки система не прив'язується до персональних даних, то і ліміту рахунків не існує, це унеможливує контроль рахунків з боку правоохоронних органів.

3. Конвертація криптовалюти у національну відбувається дуже швидко за допомогою онлайн-обмінників, що також діють анонімно.

Саме завдяки таким особливостям криптовалюти залишатися анонімним у своїх злочинних фінансових операціях дуже легко. Найпоширенішою схемою з відмивання коштів є створення віртуальної юридичної особи, що приймає криптовалюту як платіжний засіб за свої послуги.

Схема виглядає таким чином:

- створення юридичної особи-фірми з можливою оплатою у криптовалюті;
- проведення анонімної транзакції на рахунок фірми;
- конвертація фірмою криптовалюти в національну валюту.

Таким чином, юридично гроші, що отримані з цієї підставної фірми, є повністю легальними, оскільки це оплата за послуги фірми. Слід зазначити, що справжній зловмисник ніколи не буде реструвати таку фірму на свою персону. Для цього знаходять підставну особу, жодним чином не пов'язану зі справжнім власником коштів. Таку особу самі зловмисники називають дропом або номіналом. У разі викриття фіктивної юридичної особи вся повнота правосуддя переходить на номінального власника, а справжній власник починає всю цю схему заново.

Окрім такої схеми, через BITCOIN найчастіше крадуть гроші з банківських карт. Сам цей злочин став можливим через виконання службою безпеки банку своїх обов'язків не в повному обсязі. Зловмисник, отримавши дані банківських карт, купує з них біткоїн та пересилає його хаотично через всі свої гаманці. Для конвертації всі гроші збираються на один рахунок, заводяться на криптовалютну

біржу, а вже звідти вони виводяться з подальшим декларуванням як прибуток з торгівлі на біржі.

Але треба розуміти, що далеко не всі біткоїн-юзери є правопорушниками. Серед них багато так званих «майнерів» – людей, що збирають спеціальні комп'ютери, вирішують спеціальні алгоритми, за допомогою чого і функціонує BITCOIN-система та блокчейн. Їх гроші «чисті», але їх походження треба теж пояснити податкової, і якщо це не зроблено, то це також є правопорушенням.

Не треба забувати, що торгівлею криптовалютами часто займаються студенти – люди без офіційного доходу або їх офіційний дохід дуже малий. Таких людей на ринку криптовалюти називають трейдерами.

Через це відбуваються ситуації, подібні до наступної:

1. Студент, безробітний або ж працює без належного оформлення трудових відносин, не має офіційного доходу чи має мізерний офіційний дохід.

2. Влітку вводить трошки фінансів на біржу та вдало вкладається в ефіріумчирппл, а ще і приторгує потроху на коливаннях.

3. Щоб «не світитися», виводить кошти через обмінник одразу в готівку.

4. Студент вирішує, що може купити авто.

5. Вносить гроші для переказу на банківський рахунок продавця і має халепу. Як так? Гроші заблоковано! А банк вимагає надати відомості про підтвердження доходу [3].

Завдяки всім особливостям криптовалют розкриття економічних кримінальних правопорушень за їх використанням стає майже неможливим. Слід зазначити, що легалізація коштів за допомогою криптовалюти є найменшим злом. Оскільки завдяки тим «теплим» умовам, що їх створила система блокчейн для зловмисника, оборот зброї, наркотичних речовин, людей та їх органів на чорному ринку став більш захищений від викриття правоохоронними органами.

Хотілось би сказати, що відсутність способів контролю за криптовалютами та їх транзакціями спонукає до правового використання такого вислову, як «не можеш підкорити – очолой!». Цим висловом успішно користуються такі країни, як Японія, Німеччина, частково Китай (в Китаї криптовалюту мають право використовувати фізичні та юридичні особи, але для банків вони заборонені), Іспанія, Канада. Однак в Еквадорі, Болівії, Тайланді, В'єтнамі будь-які операції з криптовалютою поза законом.

З огляду на викладене вище технологія blockchain заважає правоохоронним органам у розкритті особи злочинця, тому однією з передових задач для кіберполіції України повинна стати розробка системи заходів для вирахування особи злочинця. До криптовалюти слід ставитися як до «дарів» сьогодення, як ми ставимось зараз до онлайн-банкінгу. Криптовалюта стала інтернаціональною валютою і з часом може стати світовою платіжною системою особливо великих траншів, наприклад, між нафтопромисловими компаніями.

ЛІТЕРАТУРА

1. European Central Bank “Virtual currency schemes – a further analysis” 2015. URL: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/virtualcurrencyschemesen.pdf>. (дата звернення: 08.01.2021).
2. Роз'яснення щодо правомірності використання в Україні «віртуальної валюти/криптовалюти: лист Національного банку України від 10.11.2014 р. URL: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=1187960 (дата звернення: 08.01.2021).
3. Веб-ресурс “LEGALSUPPORT” Легалізація доходів від крипто валют. URL: <https://legal-support.top/bitcoin-taxation-legalization/> (дата звернення: 08.01. 2021).